

RECENZIJA

knjige “Sudska praksa iz stvarnog prava”

Autori:

Prof. dr. Duško Medić, sudija Ustavnog suda Republike Srpske, Banja Luka

Haso Tajčić, publicista, Sarajevo

Sa osjećajem izuzetnog zadovoljstva pristupio sam recenziji publikacije “Sudska praksa iz stvarnog prava”. Sigurno je da ova publikacija predstavlja jedan od rijetkih primjera u našoj izdavačkoj djelatnosti da se u vrlo sistematizovanom obliku čitaocima nudi zbirka sudskih odluka. Zbog toga smatram da će u ovom slučaju javnosti biti ponuđena knjiga izuzetne praktične vrijednosti. Iako sudska praksa u našem pravnom sistemu nije formalni izvor prava, ona nesporno ima izuzetan značaj u primjeni prava, kao i u prosuđivanju prava i obaveza u odnosima između pravnih subjekata.

Činjenica je da sudska praksa indirektno, ali višestruko značajno utiče na primjenu prava. Tako je u nekim situacijama bitna uloga sudske prakse pri popunjavanju pravnih praznina, pogotovo ukoliko neki odnos nije regulisan pozitivnim pravom.

Ponekad je propis nepotpun ili višeznačan, tako da sudska praksa u takvim slučajevima utiče na ujednačavanje primjene prava u praksi sudova i drugih tijela javne vlasti.

Često sudska praksa, posebno u sferi građanskopravnih odnosa, primjenu postojećih propisa usklađuje sa razvojnim promjenama nekog društvenog odnosa. Propis se najčešće donosi sa namjerom regulisanja datih društvenih stanja i odnosa. Međutim, protekom vremena često dolazi do promjena u društvenim odnosima, te bi bez odgovarajuće sudske prakse, koja se, u pravilu, prilagođava takvim društvenim promjenama, bili suočeni sa problemima neprestane zakonodavne aktivnosti, kako bi pravni razvitak neprestano dostizao aktuelne promjene u društvenim odnosima.

Dosadašnje iskustvo primjene propisa iz velikih kodifikacija u pravu kontinentalne Evrope, čiju tradiciju baštini i pravni sistem Bosne i Hercegovine, nesporno potvrđuje iznijetu konstataciju, jer je upravo sudska praksa omogućila da se isti propisi primjenjuju u vrlo različitim društvenim okolnostima i odnosima u periodu dužem i od dvjesto godina (npr. francuski Cod civil od 1804. godine, austrijski OGZ (ABG) od 1811. godine...).

Nesporna je činjenica da se niži sudovi, u pravilu, pridržavaju prakse viših sudova. Pri tom, nije od značaja da li to čine iz uvjerenja da je ta praksa pravilna, ili zbog očekivanja da bi suprotno odlučivanje dovelo u žalbenom postupku do ukidanja njihove odluke i negacije njene pravilnosti. Ne ulazeći u opširnije elaboriranje ovakve prakse sudova, sa sigurnošću mogu konstatovati da sudska praksa u oblasti građanskopravnih odnosa, iako nije formalni izvor prava, predstavlja važan supsidijarni izvor prava. To znači da, iako se niži sudovi u svojim odlukama ne mogu formalno pozivati na odluke viših sudova, u većini se slučajeva pravna stanovišta i tumačenja pojedinog propisa od nižeg suda temelje na odlukama viših sudova.

Stajališta sudske prakse nesporno mogu znatno pomoći boljem razumijevanju i primjeni zakona i posebno ujednačavanju primjene pojedinih propisa na istovjetne ili slične situacije.

Jedan od uočenih problema tranzicije i reforme pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini vezan je za određeni nedostatak sistemskog objavljivanja prakse sudova u Bosni i Hercegovini. Iako postoje pojedinačni pokušaji objavljivanja odluka ili biltena sa odlukama pojedinih sudova, može se konstatovati da se radi o nesistematičnim i nažalost rijetkim izuzecima. Taj nedostatak objavljivanja sudske prakse je doveo do toga da čak i u istom sudu ponekad postoje potpuno različita stajališta različitih vijeća u istovjetnim činjeničnim situacijama.

Zbog svega navedenog, izuzetno treba cijeniti napor autorâ ove publikacije da nam ponude ovakvu zbirku sudskih odluka iz stvarnog prava. Posebna je vrijednost ove zbirke sudskih odluka što, pored odluka različitih sudova sa područja Bosne i Hercegovine, sadrži i odluke sudova sa područja država koje su tvorile jedinstven pravni sistem u okviru bivše Jugoslavije.

Kod uvrštavanja i odabira odluka sudova sa područja Bosne i Hercegovine priređivači su vodili računa o odgovarajućoj teritorijalnoj zastupljenosti sudova, što je vrlo značajno radi sagledavanja prakse pojedinih sudova u primjeni prava. Bez obzira na svu složenost političkog i pravnog sistema Bosne i Hercegovine i njenih entiteta, u materijalnim i procesnim propisima u sferi građanskopravnih odnosa ne postoje bitnije razlike, tako da praksa bilo kog suda može biti vrlo korisna i za sve druge sudove.

Isto tako, uvrštavanje prakse sudova sa područja bivše Jugoslavije (posebno Srbije i Hrvatske) je apsolutno opravdana i vrlo korisna odluka priređivača i to iz više razloga. Prije svega, u sferi građanskopravnih odnosa baštinitimo uglavnom isto pravno naslijeđe. Još uvijek postoji veliki broj neriješenih pojedinačnih ili općih spornih slučajeva koji su u nadležnosti sudova neke od država nasljednica bivše Jugoslavije. Nadam se da će većem broju čitalaca biti veoma interesantno spoznati praksu ovih sudova kako zbog lične zainteresovanosti tako i zbog stručnog ili profesionalnog elaboriranja pojedinih slučajeva.

Iako je ova publikacija prvenstveno namijenjena onima koji iz bilo kog razloga primjenjuju propise stvarnog prava (kao što su sudije, advokati, tužioci, notari i ostali pravnici), sa zadovoljstvom je mogu preporučiti i široj čitalačkoj publici, posebno studentima dodiplomskog, postdiplomskog ili doktorskog studija na pravnim fakultetima. Knjiga je prepuna različitih praktičnih primjera i visprenih sudskih odluka i obrazloženja tih odluka. Svako ko se na bilo koji način bavi problemima stvarnog prava naći će sasvim sigurno određene zanimljive slučajeve iz prakse. Zbog svega, uz čestitke i zahvalnost autorima na uloženom trudu prilikom pripreme ove publikacije, očekujem da će i u budućem periodu autori nastaviti rad na pripremi slijedećeg izdanja, te da će dati podsticaj i drugim autorima da se posvete radu na analizi prakse sudova u sferi građanskopravnih odnosa.

Prof. dr. Enes Hašić, Pravni fakultet Bihać